

บทที่ 7

สรุปการวิจัย และข้อเสนอแนะ

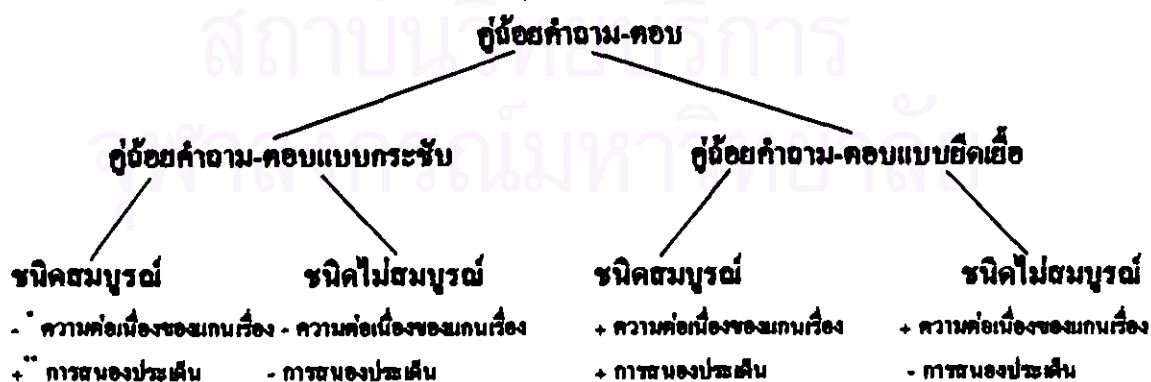
7.1 สรุปการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เพื่อการศึกษากรณีศึกษาทางภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองไทยในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน ได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

7.1.1 **ชนิดของคู่ย่อยคำถาม-ตอบในการสัมภาษณ์** เป็นการเสนอลักษณะภาพรวมของการสัมภาษณ์ เพราะคู่ย่อยคำถาม-ตอบแสดงให้เห็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อข่าวและนักการเมืองในการสัมภาษณ์ และคู่ย่อยคำถาม-ตอบยังเป็นพื้นฐานในการจำแนกลักษณะการถามคำถามของผู้สื่อข่าวรวมทั้งลักษณะการตอบคำถามของนักการเมืองด้วย ในการสัมภาษณ์นี้ ผู้สื่อข่าวและนักการเมืองไม่ได้ถามคำถามและตอบคำถามจบสิ้นภายใน 2 ผลัดการสนทนาที่เป็นคู่ย่อยคำถาม-ตอบเท่านั้น แต่ปรากฏลักษณะคู่ย่อยคำถาม-ตอบแบบที่มีความยาวมากกว่า 2 ผลัดการสนทนา กล่าวคือ มีการถามและการตอบต่อเนื่องไปหลายคู่ย่อยคำถาม

เกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกชนิดของคู่ย่อยคำถาม-ตอบที่ปรากฏในการสัมภาษณ์ คือ ความต่อเนื่องของแกนเรื่องในคำถามของผู้สื่อข่าว และการสนองประเด็นในการตอบคำถาม จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถจำแนกชนิดของคู่ย่อยคำถาม-ตอบได้เป็น 4 ชนิด ดังต่อไปนี้

สรุปชนิดของคู่ย่อยคำถาม-ตอบในการสัมภาษณ์

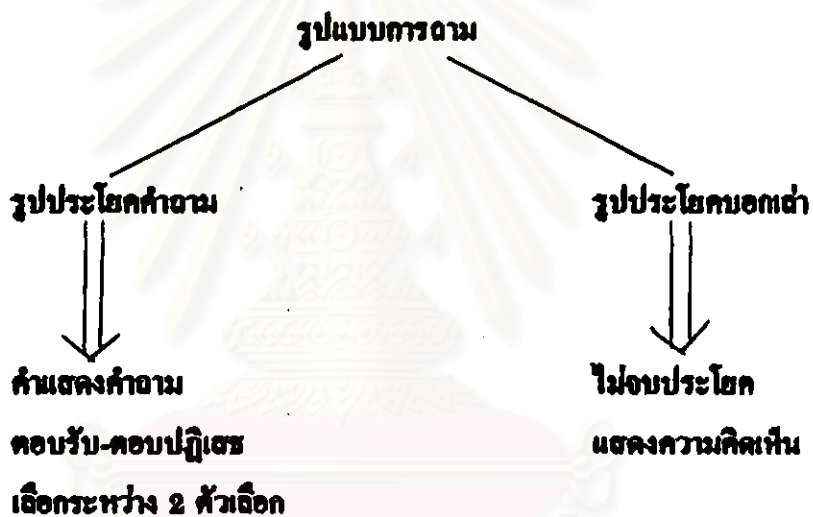

* เครื่องหมาย - แสดงว่าไม่มีลักษณะดังกล่าว

** เครื่องหมาย + แสดงว่ามีลักษณะดังกล่าว

7.1.2 วิธีการในการถามของผู้สื่อข่าว เป็นการศึกษาวิธีการที่ผู้สื่อข่าวใช้ในการถาม คำถามนักการเมือง ในการศึกษาวิธีการถามได้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์รูปแบบการถาม โดยการศึกษารูปประโยคที่ผู้สื่อข่าวใช้ในการถาม ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ผู้สื่อข่าวใช้ทั้งรูป ประโยคคำถามที่แสดงวัจนกรรมตรงของการถาม และรูปประโยคบอกเล่าที่เป็นวัจนกรรมอ้อมเพื่อ ถามนักการเมือง แต่การถามด้วยรูปประโยคคำถามมีปริมาณมากกว่าการถามด้วยรูปประโยคบอกเล่า

สรุปรูปแบบการถามในการสัมภาษณ์

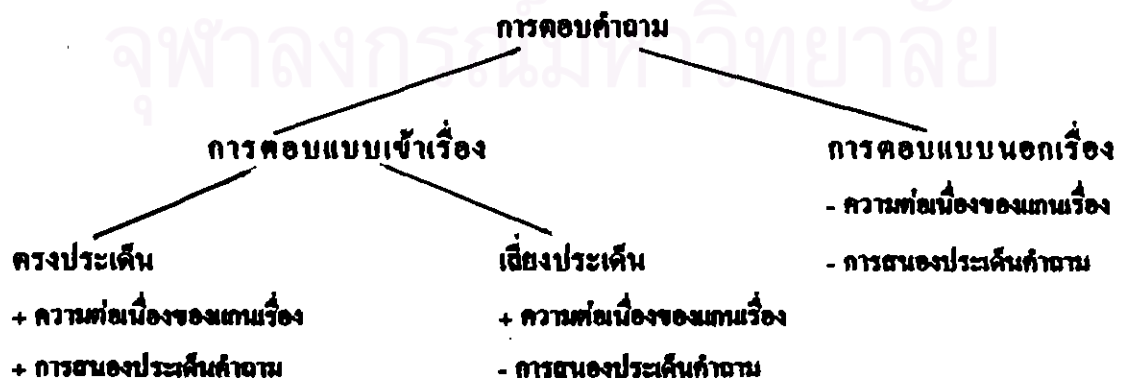
ส่วนการวิเคราะห์อีกขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ลักษณะการถามตามแบบคู่ย่อย คำถาม-ตอบในการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์นี้เป็นการศึกษาวัตถุประสงค์ของการถาม โดยพิจารณา แกนเรื่องและประเด็นคำถามที่ผู้สื่อข่าวต้องการสอบถามนักการเมืองตามการจำแนกชนิดของคู่ย่อย คำถาม-ตอบ นอกจากนี้การจำแนกประเภทลักษณะการถามยังช่วยในการพิจารณารูปแบบการตอบ ของนักการเมืองด้วย ผลการวิเคราะห์พบว่า มีลักษณะการถามที่แตกต่างกัน 2 แบบ คือ คำถามเริ่ม และคำถามต่อเนื่อง

สรุปลักษณะการถามในการสัมภาษณ์

7.1.3 **ลักษณะการตอบในการสัมภาษณ์** เป็นการวิเคราะห์เพื่อจำแนกรูปแบบการตอบคำถามของนักการเมือง ในการศึกษารูปแบบการตอบต้องพิจารณาควบคู่กับการถามของผู้สื่อข่าว เพราะการถามของผู้สื่อข่าวประกอบด้วยแกนเรื่องและประเด็นคำถามที่เป็นเกณฑ์ในการจำแนกรูปแบบการตอบที่แตกต่างกันของนักการเมือง เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และจำแนกรูปแบบการตอบ คือ ความต่อเนื่องของแกนเรื่องในคำถามของผู้สื่อข่าว และการสนองประเด็นในการตอบคำถาม เช่นเดียวกับเกณฑ์การจำแนกชนิดของคู่ด้วยคำถาม-ตอบ ผลการวิเคราะห์พบว่า มีรูปแบบการตอบคำถาม 3 แบบ คือ การตอบแบบเข้าเรื่องตรงประเด็น การตอบแบบเข้าเรื่องเฉียงประเด็น และการตอบแบบนอกเรื่อง

สรุปลักษณะการตอบคำถามในการสัมภาษณ์

7.1.4 **กลวิธีการถกเถียง** เป็นกลวิธีทางภาษาที่นักการเมืองใช้ในการตอบคำถาม แล้วทำให้คำตอบมีความคลุมเครือ เพราะนักการเมืองอาจไม่แน่ใจที่จะให้ข้อมูลคำตอบจึงพยายามตอบและแสดงความเห็นอย่างเป็นกลาง กลวิธีการถกเถียงสามารถปรากฏได้ทุกรูปแบบการตอบคำถาม แม้ว่านักการเมืองจะตอบคำถามแบบเช่นเรื่องตรงประเด็นก็สามารถใช้วิธีการถกเถียงเพื่อแสดงความงัดเงาในการให้คำตอบได้ ดังนั้นกลวิธีการถกเถียงจึงเป็นวิธีการสำคัญที่นักการเมืองส่วนใหญ่ใช้ในการตอบคำถาม เพื่อปกปิดการไม่ร่วมมือในการให้คำตอบ โดยวิธีการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง และการให้คำตอบที่คลุมเครือ

การศึกษาจากวิธีการถกเถียงของนักการเมืองในการตอบคำถาม ให้นแนวคิดเรื่องการถกเถียงของบรรณและเดวิดสันเป็นเกณฑ์ในการจำแนกกลวิธีการถกเถียง บรรณและเดวิดสันได้นำหลักการความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ เพื่อใช้อธิบายวิธีการถกเถียงที่เป็นการละเมิดหลักการทั้ง 4 ข้อ ดังนั้นการพิจารณาหากกลวิธีการถกเถียงของนักการเมือง จึงเป็นการศึกษารูปแบบที่ใช้ในการถกเถียง และรูปภาษาที่แสดงการถกเถียงด้วยการละเมิดหลักการความร่วมมือในการสนทนา กลวิธีการถกเถียงและกลไวยากรณ์ที่ใช้ในการถกเถียงได้สรุปไว้ในบทที่ 6 ตารางที่ 12 หน้า 120

งานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นลักษณะภาพรวมของการให้สัมภาษณ์ของนักการเมืองไทย ค่อนข้างชัดเจน โดยแสดงลักษณะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อข่าวกับนักการเมืองด้วยชนิดของคู่ย่อยคำถาม-ตอบในการสัมภาษณ์ วิธีการในการถามและลักษณะการตอบแสดงให้เห็นวิธีปฏิบัติในการถามคำถามของผู้สื่อข่าวและการตอบคำถามของนักการเมือง ส่วนกลวิธีการถกเถียงช่วยให้เข้าใจถึงวิธีการที่นักการเมืองใช้ในการตอบคำถามอย่างเป็นกลาง เนื่องจากการศึกษาการให้สัมภาษณ์ของนักการเมืองไทยนี้ ใช้ข้อมูลการสัมภาษณ์ 20 บทสัมภาษณ์เท่านั้น การศึกษาข้อมูลการสัมภาษณ์ที่มากขึ้นอาจจะแสดงให้เห็นลักษณะอื่นๆของการถามและการตอบเพิ่มขึ้นได้

7.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของนักการเมือง ทำให้พบลักษณะภาพรวมของการสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยคู่ย่อยคำถาม-ตอบชนิดต่างๆ วิธีการในการถามของผู้สื่อข่าวและลักษณะการตอบของนักการเมืองที่มีหลายรูปแบบ รวมทั้งกลวิธีการถกเถียงที่นักการเมืองใช้ในการตอบคำถาม สิ่งที่น่าสนใจอีกประการของการให้สัมภาษณ์ของนักการเมือง คือ อิทธิพลของ

สถานการณ์การสัมภาษณ์ที่แตกต่างกันในการรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์จะมีผลต่อองค์ประกอบต่างๆในการสัมภาษณ์หรือไม่ เนื่องจากสมมติฐานข้อหนึ่งของงานวิจัยนี้ เกี่ยวกับสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบเฉพาะหน้านำไปสู่การตอบแบบเดียวกันมากกว่าสถานการณ์แบบจัดเตรียม การศึกษาถึงอิทธิพลของสถานการณ์การสัมภาษณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพิสูจน์สมมติฐานข้อนี้

การพิจารณาอิทธิพลของสถานการณ์การสัมภาษณ์จึงต้องวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของจำนวนการปรากฏของคู่ย่อยคำถาม-ตอบ วิธีการถามและลักษณะการตอบ รวมทั้งกลวิธีที่ใช้ในการกลบเกลื่อนในการสัมภาษณ์ โดยจำนวนการปรากฏที่ต่างกันจะช่วยในการอธิบายถึงอิทธิพลของสถานการณ์การสัมภาษณ์

จำนวนชนิดของคู่ย่อยคำถาม-ตอบที่ปรากฏมากที่สุดในการสัมภาษณ์ คือ คู่ย่อยคำถาม-ตอบแบบกระชับ แต่ในสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบจัดเตรียมจะปรากฏคู่ย่อยคำถาม-ตอบแบบกระชับชนิดสมบูรณ์มากที่สุด ในขณะที่สถานการณ์แบบเฉพาะหน้าจะปรากฏคู่ย่อยคำถาม-ตอบแบบกระชับชนิดไม่สมบูรณ์มากที่สุด จำนวนชนิดของคู่ย่อยคำถาม-ตอบที่กล่าวมานี้ ช่วยในการสนับสนุนสมมติฐานเกี่ยวกับสถานการณ์แบบเฉพาะหน้าที่นำไปสู่การตอบแบบเดียวกันมากกว่าในสถานการณ์แบบจัดเตรียม เพราะคู่ย่อยคำถาม-คำตอบแบบกระชับชนิดไม่สมบูรณ์ที่ปรากฏมากที่สุดในสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบเฉพาะหน้า แสดงว่านักการเมืองให้คำตอบแบบเดียวกันมากกว่าการตอบตรง โดยการตอบที่ไม่สนองประเด็นคำถาม

วิธีการในการถามของผู้สื่อข่าวที่ปรากฏในสถานการณ์การสัมภาษณ์ทั้งสองประเภทไม่มีความแตกต่างทั้งทางด้านรูปประโยคที่ใช้ในการถาม และลักษณะการถามที่จำแนกตามคู่ย่อยคำถาม-ตอบ ผู้สื่อข่าวถามโดยใช้รูปประโยคคำถามมากกว่าใช้รูปประโยคบอกเล่าทั้งในสถานการณ์แบบจัดเตรียมและแบบเฉพาะหน้า แต่ในสถานการณ์แบบจัดเตรียมผู้สื่อข่าวจะใช้รูปประโยคคำถามที่มีคำแสดงคำถามมากที่สุด ส่วนในสถานการณ์แบบเฉพาะหน้าผู้สื่อข่าวกลับใช้รูปประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อสันนิษฐานว่า สถานการณ์แบบจัดเตรียมนั้น มีเวลาในการสัมภาษณ์มาก ดังนั้นผู้สื่อข่าวจึงถามคำถามที่ต้องการให้นักการเมืองได้ชี้แจงข้อมูลหรือแสดงเหตุผลหลายๆ ข้อการถามแบบใช้คำแสดงคำถาม เช่น อย่างไร ทำไม เป็นต้น ในทางตรงข้าม เมื่อเป็นการสัมภาษณ์ในสถานการณ์แบบเฉพาะหน้าที่มีเวลาน้อยกว่า ผู้สื่อข่าวจะเลือกใช้รูปประโยคแบบตอบรับ-ปฏิเสธมากกว่า เพื่อให้ นักการเมืองเพียงแต่ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่เท่านั้น ซึ่งช่วยในการประหยัดเวลาในการสัมภาษณ์

ส่วนลักษณะการถามตามคู่เดียวคำถาม-ตอบนั้น ผู้สื่อข่าวถามคำถามเริ่มที่เป็นการเปิดแกนเรื่องและประเด็นคำถามใหม่มากที่สุด ในทั้งสองสถานการณ์การสัมภาษณ์ อาจเนื่องมาจากระยะเวลาในการสัมภาษณ์มีน้อย ผู้สื่อข่าวจึงต้องถามคำถามแข่งกับเวลา โดยพยายามถามคำถามให้ได้มากที่สุด ดังนั้นผู้สื่อข่าวจึงไม่ให้ความสนใจซักถามเพื่อให้ได้คำตอบในแกนเรื่องและประเด็นที่ถามด้วยการถามคำถามต่อเนื่อง แต่กลับเร่งถามคำถามเริ่มเพื่อเปิดแกนเรื่องและประเด็นใหม่มากกว่า โดยสรุปแล้วสถานการณ์การสัมภาษณ์ที่ต่างกันจึงไม่มีอิทธิพลต่อวิธีการถามของผู้สื่อข่าว

ลักษณะการตอบคำถามของนักการเมืองในสถานการณ์การสัมภาษณ์ทั้งสองประเภทพบว่า สถานการณ์การสัมภาษณ์แบบจัดเตรียมปรากฏจำนวนการตอบแบบเข้าเรื่องตรงประเด็นมากที่สุด แต่ในสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบเฉพาะหน้าปรากฏว่ามีจำนวนการตอบแบบเข้าเรื่องเพียงประเด็นมากที่สุด ผลการปรากฏของจำนวนลักษณะการตอบคำถามที่แตกต่างกันในสองสถานการณ์การสัมภาษณ์นี้ เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนสมมติฐานข้างต้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น สถานการณ์การสัมภาษณ์ที่แตกต่างกันจึงมีผลต่อลักษณะการตอบคำถามของนักการเมือง

สาเหตุที่ทำให้สถานการณ์การสัมภาษณ์มีอิทธิพลต่อลักษณะการตอบคำถาม อาจเนื่องมาจากระยะเวลาในการสัมภาษณ์ที่สั้นของสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบเฉพาะหน้า และการไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้าของนักการเมืองผู้ให้สัมภาษณ์จึงทำให้นักการเมืองต้องตอบคำถามแบบเลื่องประเด็นมากกว่าการตอบแบบตรงประเด็น ส่วนสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบจัดเตรียมนั้น นักการเมืองรู้ล่วงหน้าว่าจะมีการสัมภาษณ์ จึงเตรียมตัวเพื่อมาชี้แจงข้อมูลคำตอบได้อย่างสมบูรณ์

กลวิธีการกลบเกลื่อนที่นักการเมืองใช้ในการตอบคำถามพบว่า การกลบเกลื่อนด้วยการละเมิดเงื่อนไขเชิงคุณภาพปรากฏมากที่สุด ทั้งในสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบจัดเตรียมและแบบเฉพาะหน้า ดังนั้นสถานการณ์การสัมภาษณ์ที่ต่างกันจึงไม่มีอิทธิพลต่อปริมาณการกลบเกลื่อน เพราะนักการเมืองส่วนใหญ่มักตอบคำถามที่คลุมเครือ และแสดงความตั้งใจในการให้คำตอบ แต่ไม่ได้ปฏิบัติอย่างชัดเจนที่จะไม่ให้คำตอบ นักการเมืองจึงนิยมใช้การกลบเกลื่อนด้วยการละเมิดเงื่อนไขเชิงคุณภาพแทน การกลบเกลื่อนวิธีนี้ แสดงว่าคำตอบของนักการเมืองอาจจะถูกหรือผิดก็ได้ และนักการเมืองไม่ต้องรับผิดชอบต่อข้อมูลคำตอบที่ให้กับสื่อมวลชน เพราะนักการเมืองได้พยายามแสดงว่า ไม่ใส่ใจในคำตอบและคำตอบที่ให้ไปเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นทั่วไปเท่านั้น

จากจำนวนการปรากฏของชนิดคู่ย่อยคำถาม-ตอบและลักษณะการตอบคำถาม อาจสรุปได้ว่า สถานการณ์การสัมภาษณ์ที่แตกต่างกันมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อลักษณะการตอบคำถามของนักการเมือง และยังเป็น การสนับสนุนสมมติฐานที่ว่าสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบเฉพาะหน้านำไปสู่การตอบแบบเดียวมากกว่าสถานการณ์การสัมภาษณ์แบบจัดเตรียมคำตอบล่วงหน้า ส่วนกลวิธีการกลบเกลื่อนนั้น ไม่ปรากฏว่าสถานการณ์การสัมภาษณ์ที่ต่างกันมีผลต่อปริมาณกลวิธีการกลบเกลื่อนที่นักการเมืองใช้ในการตอบคำถาม

7.3 ข้อเสนอนแนะ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากลไกทางภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนซึ่งเป็นการศึกษาเบื้องต้น โดยได้เสนอให้เห็นภาพรวมขององค์ประกอบในการสัมภาษณ์และลักษณะการตอบคำถามของนักการเมือง รวมทั้งกลวิธีการกลบเกลื่อนที่แสดงลักษณะการใช้ภาษาในการตอบคำถามของนักการเมือง ดังนั้น จึงอาจจะมีประเด็นอื่นๆที่น่าสนใจในการศึกษาและงานวิจัยนี้ยังมีเนื้อหาครอบคลุมไม่ถึง ดังจะแสดงโดยสังเขปต่อไปนี้

1) การศึกษาลักษณะการตอบคำถามของนักการเมืองในหนึ่งผลัดคำตอบที่ประกอบด้วยรูปแบบการตอบหลายรูปแบบ จากการสังเกตพบว่า บางครั้งนักการเมืองจะให้ข้อมูลคำตอบที่ชวามาก ในผลัดคำตอบที่ยาวจึงอาจจะมีรูปแบบการตอบมากกว่าหนึ่งรูปแบบ ผู้ที่สนใจอาจจะศึกษาว่า ในหนึ่งผลัดคำตอบประกอบด้วยรูปแบบการตอบอะไรบ้าง และมีรูปแบบที่แสดงการเริ่มค้นและสิ้นสุดของแต่ละรูปแบบการตอบอย่างไร

2) ความแตกต่างระหว่างข้อมูลการสัมภาษณ์ที่มีนักการเมืองคนเดียวเป็นผู้ให้สัมภาษณ์กับการสัมภาษณ์ที่มีนักการเมืองมากกว่าหนึ่งคนเป็นผู้ให้สัมภาษณ์จะมีผลอย่างไรต่อลักษณะการตอบคำถามของนักการเมือง เนื่องจากสถานการณ์การสัมภาษณ์ที่ต่างกันมีผลต่อปริมาณรูปแบบการตอบคำถาม ดังนั้นจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์จึงอาจจะมีผลต่อรูปแบบการตอบคำถามด้วย

3) ความแตกต่างระหว่างคำถามของผู้สื่อข่าวที่มีประเด็นเดียวกับหลายประเด็นจะมีผลต่อลักษณะการตอบคำถามของนักการเมืองหรือไม่ ในการถามคำถาม ผู้สื่อข่าวอาจจะถามคำถามที่มีหลายประเด็นให้นักการเมืองตอบ ดังนั้นคำถามที่มีหลายประเด็นอาจจะมีผลต่อรูปแบบการตอบคำถามของนักการเมือง

4) การศึกษาข้อมูลการสัมภาษณ์เพื่อการสื่อสารมวลชนของผู้ให้สัมภาษณ์ในสาขาอาชีพอื่นเปรียบเทียบกับข้อมูลการสัมภาษณ์นักการเมือง เพื่อศึกษาความแตกต่างของลักษณะการตอบคำถามและกลวิธีการกลบเกลื่อนในการตอบคำถามของบุคคลต่างสาขาอาชีพ

5) การศึกษารูปแบบของคู่ย่อยคำถาม-ตอบที่มีผลคแสดงความเจียมของผู้สื่อข่าวหรือนักการเมือง เพื่อศึกษาระยะเวลาหรือลักษณะความเจียมที่เกิดขึ้นของทั้งผู้สื่อข่าวและนักการเมือง โดยข้อมูลการวิเคราะห์ควรเป็นการสัมภาษณ์ในรายการสนทนาที่เชิญนักการเมืองมาให้สัมภาษณ์ ไม่ควรเป็นการสัมภาษณ์ที่อยู่ในรายการข่าว เพราะจะไม่ปรากฏผลคการสนทนาที่มีความเจียมเลย

6) การศึกษารูปแบบการถามของผู้สื่อข่าวด้วยการศึกษาทางด้านทำนองเสียง (intonation) โดยเฉพาะการถามด้วยรูปประโยคบอกเล่า เพื่อศึกษาว่าผู้สื่อข่าวใช้ลักษณะทำนองเสียงอย่างไรในการถามคำถามที่มีรูปประโยคเป็นประโยคบอกเล่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย